

ZARZĄDZENIE MINISTRA PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

z dnia 6 kwietnia 1968 r.

w sprawie wytycznych dotyczących organizacji gospodarki paliwowo-smarowniczej.

Na podstawie § 9 pkt 1, § 10 pkt 1 i § 14 ust. 2 uchwały nr 373 Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 1966 r. w sprawie usprawnienia gospodarki paliwami płynnymi do silników spalinowych, olejami mineralnymi i smarami (Monitor Polski z 1967 r. Nr 3, poz. 12) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Wprowadza się „Wytyczne dotyczące organizacji gospodarki paliwowo-smarowniczej”, stanowiące załącznik do zarządzenia.

2. Wytyczne i wzory formularzy powinny być dostosowane przez ministrów (kierowników urzędów centralnych) oraz prezydów wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych miast wyłączonych z województw) do potrzeb i warunków podległych im jednostek.

§ 2. Upoważnia się Centralę Produktów Naftowych „CPN” do przeprowadzania kontroli przestrzegania zasad zawartych w wytycznych, o których mowa w § 1. Do przepro-

wadzania kontroli upoważnieni są inspektorzy techniki paliwowo-smarowniczej „CPN”, wyposażeni w imienne upoważnienia, wystawione przez dyrektora Centrali Produktów Naftowych „CPN”.

§ 3. Traci moc załącznik do zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia

18 stycznia 1952 r. w sprawie organizacji gospodarki paliwowo-smarowniczej (Monitor Polski Nr A-11, poz. 108).

§ 4. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Przemysłu Chemicznego: A. Radliński

Załącznik do zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 6 kwietnia 1968 r. (poz. 114).

WYTYCZNE DOTYCZĄCE ORGANIZACJI GOSPODARKI PALIWOWO-SMAROWNICZEJ

I. Ogólne wytyczne racjonalnej gospodarki paliwowo-smarowniczej.

§ 1. Racjonalna gospodarka paliwowo-smarownicza ma na celu:

- 1) przedłużenie okresu użytkowania maszyn i urządzeń oraz okresów międzyremontowych przez odpowiednie stosowanie właściwych olejów i smarów oraz paliw płynnych do silników spalinowych, zwanych dalej „paliwami płynnymi”,
- 2) zmniejszenie zużycia paliw płynnych, olejów i smarów oraz polepszenie wskaźników zużycia,
- 3) zwiększenie zbiórki olejów zużytych (przepracowanych),
- 4) zmniejszenie zużycia energii napędowej.

§ 2. Racjonalna gospodarka paliwowo-smarownicza obejmuje w szczególności następujące czynności:

- 1) sporządzanie i stałe aktualizowanie dokumentacji paliwowo-smarowniczej,
- 2) sporządzanie planów zaopatrzenia w paliwa płynne, oleje i smary, z uwzględnieniem odzysku olejów zużytych (przepracowanych) (z podziałem na ilości regenerowane we własnym zakresie oraz ilości sprzedane jednostkom skupującym),
- 3) przyjmowanie, badanie laboratoryjne, magazynowanie oraz wydawanie paliw płynnych i produktów smarowych,
- 4) prawidłowe smarowanie maszyn i urządzeń,
- 5) gospodarkę i nadzór nad urządzeniami i osprzętem smarowniczym,
- 6) zbieranie olejów zużytych (przepracowanych) według ustalonych grup oraz prowadzenie ewidencji ich odzysku,
- 7) obliczanie i analizowanie norm (wskaźników) zużycia oraz odzysku olejów zużytych (przepracowanych) dla uzyskania racjonalnego zużycia paliw płynnych, olejów mineralnych i smarów.

§ 3. 1. Dokumentacja paliwowo-smarownicza powinna zawierać wszystkie dane niezbędne prowadzącemu gospodarkę paliwowo-smarowniczą, podległym mu pracownikom oraz bezpośredniej obsłudze maszyn i urządzeń do prawidłowego smarowania tych maszyn i urządzeń oraz racjonalnej gospodarki paliwami płynnymi, olejami mineralnymi i smarami. Dokumentacja ta powinna obejmować:

- 1) karty paliwowo-smarownicze,
 - 2) zbiorcze zestawienie normowanego zużycia paliw płynnych, olejów i smarów oraz zbiórki olejów przepracowanych,
 - 3) terminarz wymiany olejów i smarów,
 - 4) zestawienia zapotrzebowania paliw płynnych, olejów i smarów używanych do celów technologicznych,
 - 5) karty rzeczywistego zużycia paliw i materiałów smarowych.
2. 1) Każda maszyna i każde urządzenie powinno posiadać opracowaną kartę paliwowo-smarowniczą, spo-

ządzoną na formularzu według wzoru nr 1, lub kartę smarowniczą, sporządzoną na formularzu według wzoru nr 2, załączonych do niniejszych wytycznych, lub formularzach ustalonych przez zjednoczenie albo jednostkę nadrzędną, dostosowanych do potrzeb przedsiębiorstwa (zakładu).

- 2) Karta paliwowo-smarownicza przeznaczona jest dla maszyn i urządzeń wyposażonych w silniki spalinowe; powinna ona zawierać następujące dane:
 - a) schemat urządzenia z odnośnikami punktów smarowniczych,
 - b) system smarowania,
 - c) gatunek paliwa płynnego, oleju lub smaru,
 - d) częstotliwość smarowania,
 - e) określenie ilości zużycia paliw płynnych, olejów i smarów,
 - f) okresy wymiany produktów smarowych.
- 3) Karta smarownicza przeznaczona jest dla pozostałych maszyn i urządzeń; powinna ona zawierać następujące dane:
 - a) schemat urządzenia z odnośnikami punktów smarowniczych,
 - b) system smarowania,
 - c) gatunek oleju lub smaru,
 - d) częstotliwość smarowania,
 - e) określenie ilości zużycia olejów i smarów,
 - f) okresy wymiany produktów smarowych.

3. Właściwy gatunek paliwa płynnego, oleju lub smaru dla maszyny lub urządzenia może być ustalony na podstawie:

- 1) zaleceń dostawcy (producenta) — krajowego lub zagranicznego — maszyny lub urządzenia,
- 2) ustaleń placówek naukowo-badawczych oraz biur konstrukcyjnych,
- 3) danych wynikających z dotychczasowej praktyki,
- 4) wskazówek zawartych w literaturze fachowej,
- 5) zaleceń i porad udzielanych przez Centralę Produktów Naftowych „CPN”.

4. 1) Normy (wskaźniki) zużycia są podstawą do planowania całkowitego zużycia produktów naftowych w przedsiębiorstwie (zakładzie) oraz ustalania wskaźników zużycia paliw płynnych, olejów i smarów dla poszczególnych wydziałów produkcyjnych, siłowni, wydziałów pomocniczych, transportu itp. Norma (wskaźnik) zużycia powinna odnosić się do jednostki, którą można planować i której faktycznie wyprodukowane lub zużyte ilości są odnotowane w dokumentach produkcyjnych, np. maszyno-godzina, kWh, jednostka produkcji, jednostka zużytego surowca itp.
- 2) Normy (wskaźniki) zużycia paliw płynnych, olejów i smarów mogą być ustalane na podstawie:
 - a) danych katalogowych lub fabrycznych i instrukcji obsługi,

- b) norm zużycia dla typowych maszyn i urządzeń, ustalonych zarządzeniami władz nadrzędnych,
- c) pomiarów zużycia,
- d) danych z literatury fachowej.

5. 1) Dane zawarte w kartach paliwowo-smarowniczych lub smarowniczych służą do planowania zaopatrzenia, właściwego smarowania i kontroli zużycia paliw płynnych, olejów i smarów oraz zbiórki olejów zużytych (przepracowanych). Na podstawie tych danych powinno być sporządzane zbiorcze zestawienie normowanego zużycia paliw płynnych, olejów i smarów oraz zbiórki olejów zużytych (przepracowanych) na formularzu według wzoru nr 3, załączonego do niniejszych wytycznych, lub na formularzu ustalonym przez zjednoczenie albo jednostkę nadrzędną, dostosowanym do potrzeb przedsiębiorstwa (zakładu).

2) Należy ustalić dla całego przedsiębiorstwa (zakładu) oraz poszczególnych wydziałów produkcyjnych, siłowni, wydziałów pomocniczych, transportu itp. normy (wskaźniki) zużycia olejów i smarów, które powinny być wpisane do zbiorczego zestawienia zapotrzebowania (formularz według wzoru nr 3). Normy (wskaźniki) te powinny być odniesione do produkcji podstawowych asortymentów, zużycia surowca, energii elektrycznej, przejechanych kilometrów itp. jednostek odniesienia, charakteryzujących podstawową działalność poszczególnych wydziałów oraz danego zakładu-przedsiębiorstwa.

3) Normy (wskaźniki) zużycia, o których mowa w pkt 2, mogą być ustalane dla grupy zakładów-przedsiębiorstw jednej branży przez jednostkę wiodącą tej branży. Pozostałe normy (wskaźniki) zużycia powinni zatwierdzać dyrektorzy zjednoczeń (jednostek nadrzędnych) bądź dyrektorzy przedsiębiorstw (zakładów), zgodnie z przepisami instrukcji szczegółowych, o których mowa w § 1 pkt 1 uchwały nr 373 Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 1966 r. w sprawie usprawnienia gospodarki paliwami płynnymi do silników spalinowych, olejami mineralnymi i smarami (Monitor Polski z 1967 r. Nr 3, poz. 12).

6. W celu zapewnienia dokonywania wymiany olejów i smarów w ustalonych okresach należy sporządzić terminarz wymiany na formularzu według wzoru nr 4, załączonym do niniejszych wytycznych, lub formularzu ustalonym przez zjednoczenie albo jednostkę nadrzędną, dostosowanym do potrzeb przedsiębiorstwa (zakładu); terminarz ten powinien zawierać:

- 1) nazwę maszyny lub urządzenia,
- 2) nr karty smarowniczej,
- 3) nr punktu na karcie smarowniczej,
- 4) gatunek oleju lub smaru,
- 5) ilość oleju lub smaru do jednorazowej wymiany,
- 6) termin wymiany,
- 7) ilość oleju zużytego (przepracowanego) do zwrotu.

7. W celu prawidłowego gospodarowania paliwami płynnymi do silników spalinowych, olejami i smarami używanymi do celów nie objętych zbiorczym zestawieniem, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, np. do celów technologicznych (z wyłączeniem produktów stosowanych do celów grzewczych), pierwszych napełnień maszyn i urządzeń produkowanych przez przedsiębiorstwa (zakłady), mycia i konserwacji wyrobów itp. — powinno być sporządzone zestawienie zapotrzebowania paliw płynnych, olejów i smarów zużywanych do celów technologicznych oraz odzysku olejów zużytych (przepracowanych) na formularzu według wzoru nr 5, załączonego

do niniejszych wytycznych, lub formularzu ustalonym przez zjednoczenie albo jednostkę nadrzędną, dostosowanym do potrzeb przedsiębiorstwa (zakładu).

8. Wydane ilości paliw płynnych, olejów i smarów do maszyny, zespołu maszyn lub innych celów powinny być kontrolowane i odnotowane na kartach rzeczywistego zużycia paliw płynnych i materiałów smarowniczych na formularzu według wzoru nr 6, załączonego do niniejszych wytycznych, lub na formularzu ustalonym przez zjednoczenie albo jednostkę nadrzędną, w dostosowaniu do potrzeb przedsiębiorstwa (zakładu).

§ 4. 1. Czynności smarowania wykonują smarownicy bądź pracownicy obsługujący maszynę lub urządzenie, którzy powinni być dokładnie zapoznani z instrukcjami smarowniczymi obsługiwanych systemów.

2. Smarownicy i personel wykonujący czynności gospodarki paliwowo-smarowniczej powinni być:

- 1) odpowiednio przeszkoleni w zakresie techniki paliwowo-smarowniczej,
- 2) wyposażeni w niezbędny, prawidłowy sprzęt smarowniczy oraz urządzenia manipulacyjne.

II. Zbiórka i regeneracja olejów zużytych (przepracowanych).

§ 5. W celu opóźnienia procesu powstawania zmian własności fizyko-chemicznych olejów mineralnych, obniżającego ich wartość użytkową, któremu ulegają one w czasie ich stosowania, należy:

- 1) dobierać starannie olej do warunków pracy urządzenia,
- 2) zapobiegać przenikaniu do olejów jakichkolwiek zanieczyszczeń, jak pył, piasek, woda itp.,
- 3) ograniczać płaszczyznę zetknięcia oleju z powietrzem,
- 4) utrzymywać temperaturę oleju na przepisanej poziomie,
- 5) stosować urządzenia do stałego lub okresowego filtrowania oleju.

§ 6. Oleje, które wskutek zmian fizyko-chemicznych nie mogą być nadal stosowane zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem, są olejami zużytymi (przepracowanymi) i podlegają obowiązkowi zbierania i regeneracji.

§ 7. Obowiązkowi zbierania i regeneracji podlegają również oleje:

- 1) które, pomimo stosowania uszczelnień punktów smarowania, wyeliminowania nadmiernego dawkowania olejów i stosowania innych zabiegów, wyciekają z maszyn i urządzeń,
- 2) stosowane do obróbki metali (poza emulsjami olejowymi),
- 3) zbierane za pomocą czyszczywa odpadkowego (szmaty, pakulety),
- 4) zbierane z odolejaczy i łapaczek olejowych.

§ 8. 1. We wszystkich komórkach ruchowych należy umieścić naczynia do gromadzenia ścieków olejowych zebranych z poszczególnych punktów smarowania, zaopatrzone w odpowiednie gęste sita. Ponadto naczynia te powinny być zabezpieczone przed przedostawaniem się zanieczyszczeń do zbieranych olejów.

2. Przy manipulacjach zbierania, przelewania i transportowania olejów zużytych (przepracowanych) należy zwracać baczną uwagę, aby nie uległy one zanieczyszczeniu lub zawodnieniu.

§ 9. Przedsiębiorstwa (zakłady) powinny posiadać odpowiednią ilość beczek lub zbiorników do magazynowania olejów zużytych (przepracowanych). Zbiorniki powinny posiadać urządzenia do podgrzewania oleju i do odpuszczania wydzielonej wody oraz osadzania zanieczyszczeń mechanicznych.

§ 10. 1. Regeneracja olejów zużytych (przepracowanych) polega na oczyszczeniu ich z substancji obcych, które w toku

stosowania w ruchu w sposób mechaniczny lub wskutek procesów chemicznych nagromadziły się lub w nich powstały, oraz na przywróceniu im własności olejów świeżych.

2. Zależnie od rodzaju zanieczyszczeń i od stopnia zmian własności oleju przywrócenie pierwotnych własności oleju może się ograniczyć do dokładnego usunięcia zanieczyszczeń mechanicznych (regeneracja mechaniczna) bądź też będzie wymagało zastosowania procesów chemicznych (regeneracja chemiczna).

3. Regenerację mechaniczną, polegającą na wydzielaniu wody i zanieczyszczeń mechanicznych przez odstawanie, osiadanie, odwirowywanie, filtrowanie itp. sposoby oczyszczania olejów zużytych (przepracowanych) — powinny przedsiębiorstwa (zakłady) przeprowadzać we własnym zakresie.

§ 11. Zbieranie i odpzedaż olejów mineralnych zużytych (przepracowanych) do regeneracji chemicznej należy wykonywać zgodnie z zarządzeniem Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 6 kwietnia 1968 r. w sprawie obowiązku zbierania i odpzedaży olejów mineralnych zużytych (przepracowanych) (Monitor Polski Nr 18, poz. 115).

§ 12. Plany zbiórki i wykorzystania olejów zużytych (przepracowanych) powinny być uzgodnione z właściwymi terenowo jednostkami wojewódzkimi Centrali Produktów Naftowych „CPN”.

III. Zakres czynności kierownika komórki organizacyjnej lub osoby odpowiedzialnej za gospodarkę paliwowo-smarowniczą w jednostkach naczelnych i nadrzędnych.

§ 13. Na stanowiska kierownicze w zakresie gospodarki paliwowo-smarowniczej lub osób odpowiedzialnych za tę gospodarkę w jednostkach naczelnych i nadrzędnych należy powoływać inżynierów (techników z długoletnim stażem pracy), posiadających odpowiednie kwalifikacje z zakresu techniki paliwowo-smarowniczej.

§ 14. Ustala się następujący ramowy zakres czynności kierownika komórki organizacyjnej lub osoby odpowiedzialnej za gospodarkę paliwowo-smarowniczą w jednostkach naczelnych i nadrzędnych:

- 1) nadzór nad całokształtem gospodarki paliwowo-smarowniczej, wprowadzenie postępu technicznego zgodnie z instrukcją oraz przepisami z zakresu tej gospodarki oraz opracowywanie instrukcji dla jednostek podległych,
- 2) współpraca z branżowymi placówkami naukowo-badawczymi oraz biurami konstrukcyjnymi w zakresie wprowadzania postępu technicznego w gospodarce paliwowo-smarowniczej,
- 3) koordynowanie prac komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za gospodarkę paliwowo-smarowniczą w podległych jednostkach, szczególnie w zakresie ustalania norm (wskaźników) zużycia dla typowych maszyn i urządzeń oraz prób przy ustalaniu właściwych gatunków paliw płynnych, olejów i smarów,
- 4) analizowanie norm (wskaźników) zużycia paliw płynnych, olejów i smarów w podległych jednostkach; inicjowanie rewizji lub ustalania nowych norm zużycia produktów naftowych na podstawie uzyskanego doświadczenia,
- 5) nadzór nad organizacją zbiórki olejów zużytych (przepracowanych) i ustalanie norm (wskaźników) zbiórki,
- 6) kontrolowanie pracy komórek smarowniczych i fachowe poradnictwo z tej dziedziny; opracowywanie wniosków pokontrolnych oraz czuwanie nad ich realizacją,
- 7) współpraca z pionami szkoleniowymi przy organizowaniu kursów dla pracowników wykonujących czynności związane z gospodarką paliwowo-smarowniczą,

- 8) przenoszenie usprawnień i osiągnięć przodujących komórek paliwowo-smarowniczych do innych podległych jednostek oraz opiniowanie wniosków w sprawie premiowania służb smarowniczych w podległych jednostkach,
- 9) systematyczne informowanie podległych jednostek o osiągnięciach i postępie techniki paliwowo-smarowniczej w kraju i za granicą.

IV. Zakres czynności kierownika komórki organizacyjnej lub osoby odpowiedzialnej za gospodarkę paliwowo-smarowniczą w przedsiębiorstwie (zakładzie).

§ 15. Czynności kierownicze w zakresie gospodarki paliwowo-smarowniczej lub osoby odpowiedzialnej za tę gospodarkę, zależnie od wielkości przedsiębiorstwa (zakładu), powinny być powierzone inżynierowi lub technikowi, posiadającemu specjalistyczne przeszkolenie z zakresu gospodarki paliwowo-smarowniczej.

§ 16. Ustala się następujący ramowy zakres czynności kierownika komórki organizacyjnej lub osoby odpowiedzialnej za gospodarkę paliwowo-smarowniczą przedsiębiorstwa (zakładu):

- 1) sporządzanie i aktualizowanie dokumentacji paliwowo-smarowniczej,
- 2) przystosowanie przepisów i instrukcji o gospodarce paliwowo-smarowniczej do lokalnych warunków i wprowadzanie tych instrukcji w życie,
- 3) kontrolowanie prawidłowości działania systemów smarowniczych oraz urządzeń w ruchu i po remoncie,
- 4) kontrolowanie własności pracujących paliw płynnych, olejów i smarów,
- 5) instruowanie pracowników wykonujących czynności smarowania (smarownicy i obsługa maszyn), podnoszenie ich kwalifikacji z zakresu gospodarki paliwowo-smarowniczej, kontrolowanie ich pracy i propagowanie oszczędności zużycia paliw płynnych, olejów i smarów oraz zbiórki olejów zużytych (przepracowanych),
- 6) badanie uszkodzeń, których przyczyną było niewłaściwe smarowanie lub stosowanie niewłaściwych paliw płynnych, oraz opracowywanie wniosków zmierzających do przeciwdziałania podobnym uszkodzeniom,
- 7) dokonywanie odbiorów technicznych otrzymanych paliw płynnych, olejów i smarów,
- 8) ustalanie i kontrolowanie sposobu przyjmowania, magazynowania i wydawania paliw płynnych, olejów i smarów oraz kontrola stosowania przez pracowników magazynu instrukcji i przepisów obowiązujących w tym zakresie,
- 9) opiniowanie pomysłów racjonalizatorskich z dziedziny gospodarki paliwowo-smarowniczej,
- 10) ustalanie zużycia i współpraca w sporządzaniu i zatwierdzaniu planów zaopatrzenia w paliwa płynne, oleje i smary oraz zbiórki olejów przepracowanych,
- 11) współpraca przy ustalaniu norm zapasów produktów naftowych,
- 12) kontrolowanie prawidłowości zapisów rozchodu paliw płynnych, olejów i smarów, sporządzanie zestawień zużycia, kontrolowanie ustalonych norm (wskaźników) zużycia, sporządzanie na życzenie władz nadrzędnych i jednostek upoważnionych do kontroli gospodarki paliwowo-smarowniczej materiałów ilustrujących stan tej gospodarki w przedsiębiorstwie (zakładzie),
- 13) analizowanie osiągniętych norm (wskaźników) i opracowywanie sposobów ich polepszenia,
- 14) organizowanie i przestrzeganie wykonania planów zbiórki olejów zużytych (przepracowanych).

TERMINARZ WYMIANY OLEJÓW I SMARÓW

Wzór nr 4.

.....
nazwa przedsiębiorstwa (zakładu)

.....
nazwa jednostki nadrzędnej

.....
data i nazwisko opracowującego terminarz

Lp.	Nazwa maszyny lub urządzenia	Numer karty smarowania	Numer punktu na karcie smarowania	Gatunek oleju lub smaru	Ilość do wymiany w kg	Dzień wymiany w miesiącu:			Ilość oleju zużytego (przepracowanego) do zwrotu
						I	II	XII	
1	2	3	4	5	6	7	8	18	19

.....
nazwa przedsiębiorstwa (zakładu)

Wzór nr 5:

.....
data i nazwisko opracowującego zestawienie

.....
Kwartał

ZESTAWIENIE ZAPOTRZEBOWANIA PALIW PŁYNNYCH, OLEJÓW I SMARÓW ZUŻYWANYCH DO CELÓW TECHNOLOGICZNYCH

Lp.	Nazwa procesu zużycia	Nazwa produktu	Norma (wskaźnik) zużycia na jednostkę odniesienia	Zużycie produktów w kg	Przewidywany odzysk produktów przepracowanych		Uwagi
					do wtórnego zużycia	do zwrotu CPN	
1	2	3	4	5	6	7	8

Roczne zapotrzebowanie wg gatunków	
nazwa produktu	ilość w kg

Roczny zwrot olejów przepracowanych	
grupa	ilość w kg
I	
II	
III	
IV	

Wzór nr 6.

.....
nazwa przedsiębiorstwa (zakładu) lub miejsce zużycia

.....
nazwa maszyny lub określonego celu zużycia

KARTA RZECZYWISTEGO ZUŻYCIA PALIW PŁYNNYCH I MATERIAŁÓW SMAROWYCH W ROKU

Norma (wskaźnik) zużycia kg/

.....
jednostka odniesienia

.....
nr inwentarza

.....
nr konta

Data poboru	Nr kwitu	Ilość w kilogramach wg gatunków						
		np. olej maszynowy 6
Styczeń								
Razem miesiąc								
Ogółem miesiąc								
Luty								
Grudzień								
Razem miesiąc								
Ogółem miesiąc								
Razem rok								
Ogółem rok								
Zużycie na jednostkę odniesienia*)								

*) Podać zużycie na jednostkę, do której została odniesiona norma zużycia.